

GAZETE İLANIYLA SATILAN VAKIF CAMİLERİ (1935 - 1951)

Foundation Mosques That Had Been Sold By Via Newspaper Advertisemen

Ahmet Hamdi Bülbül | İstanbul IV No'lu Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürü

1930'lu yıllardan başlayan ve 1960'lu yıllara kadar devam eden zaman aralığında vakıf kökenli cami, mescit, tekke, dergâh, meşrutaların (ek yapıların) ya doğrudan ya da bu yapıların kalıntıları (taş, tuğla, kereste, kiremit, kurşun) idaresince satışının yapıldığı, mesken, atölye, depo olarak kiraya verilmiş, bunlar da gazete ilanıyla duyurulmuştur. Bazı eserlerin yıkımı için ise dönemin koruma kurulunun izni dahi alınmıştır.

Özellikle 1935 yılında Vakıflar Kanunu'nda yapılan değişiklikle camilerin kamulaştırılarak satılması öngörülmüştür. Bu şekilde yurt çapında 950 civarında cami ve mescit şahıs veya kuruluşlara satılmıştır. Bazı camilerse yıkılmıştır. O dönemde yıkılmaktan kurtulan camiler daha sonra ibadete açılırken, bazıları ise ya kaderine terk edilmiş ya da işyeri, han olarak kullanılmış ve halen kullanılmaya devam edilmektedir.

İstanbul'da, özellikle de günümüz Fatih ilçesinde (Tarihi Yarımada) 281 cami ve mescit, eski haritalarda ve arşiv belgelerinde adları geçmesine karşın yanlış şehirleşme politikaları, bakımsızlık, tabii afetler ve sorumsuzluk nedeniyle günümüze gelememiştir. Makalemizde bu nitelikteki yapıların bazıları anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vakıflar kanunu, cami ve mescit, satış ve kiralama.

Either the buildings, belonging to The Directorate of Foundations, such as mosques, mesjids, dervish lodges, annex buildings or their ruins (stones, bricks, timber elements, tile or lead roof coverings) used to be sold or rented as ateliers or stores via newspaper ads between the years of 1930 and 1960. Even the permission of demolition for some buildings used to be given by The Council of Monuments.

Because of the rearrangement of the law relationg to The Directorate of Foundations,

historical mosques were to be expopriated and sold. Aproximately 950 mosques and mesjids were sold as to be individual or organizational properties by the allowance of this law rearrangement. Some of the mosques were even demolished. The mosques that were not demolished continued to operate afterwards, whereas some were far away of being cared and some were used as shops or inns and some still continue to be used like this.

In Istanbul, especially in Fatih, 281 moques and mesjids could not be able to survive because of incorrect urban activities, lack of care, natural disasters and being irresponsible even though they are mentioned on old maps and archive documents. Some of these buildings are pointed out in this essay.

Keywords: Law of The Directorate of Foundations, mosque and mesjid, selling and renting

Başlangıcında ferdi ve toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacıyla ortaya çıkan vakıflar, daha sonra cemiyet hayatında meydana gelen değişim ve gelişmelere uygun olarak içinde bulunduğu toplumun sosyokültürel yapısı, ekonomik imkânları ve kabiliyetleri oranında değişmiş ve gelişmiştir. Özellikle Osmanlı döneminde serbest ekonomik kurallara ve yerinde yönetim esaslarına göre faaliyet gösteren, her biri ayrı hükmi şahsiyete haiz devletin yükselme ve duraklama hareketlerine paralel olarak hizmet alanları genişleyip, daralan toplum ve devlet hayatında sosyokültürel, ekonomik hatta sosyal siyaset açısından belirgin potansiyele sahip bir sektör haline gelmiştir.

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'da inşa ve ihdas ettiği hayratının nezaretini 1464 yılında Mahmut Paşa'ya vermekle Evkaf Nazırlığı'nın da temelini atmıştır. Bu dönemden sonra sultanlar tarafından kurulan vakıfların idarelerini vezirleri devam ettirmişlerdir. Denetleme işlerini ise vakıf mütevellileri yapmıştır. Sultan Bayezid zamanında ise Evkaf Nazırlığı Şeyhülislamlıkça idare edilip, denetlenmiştir. Evkaf Nazırlığı, Darphane Nazırlığı'yla birleştirilmesine kadar Babüssaâde Ağaları bu görevi yürütmüştür.

H.953/M.1546 yılında yalnız İstanbul'da 2515 vakıf bulunuyordu (Barkan/Ayverdi 1970: 61). Bu rakam H.1009/M.1600 tarihinde %63,5 artışla 4113'e ulaşmıştı (Canatar 2004).

Sonraları Darphane Nezaretinden ayrılarak 1823'te "Evkaf-ı Hümayûn Nezareti" kurulmuştur. İstiklal savaşında kurulan "Şer'iyeye ve Evkaf Nezareti", Cumhuriyetin ilanı ile da 3 Mart 1924 tarihli yasa ilga olunup, "Vakıflar Umum Müdürlüğü" kurularak, Başbakanlığa bağlanmıştır. Medeni kanunun yayınlanmasından sonra bir müddet eski mevzuata göre idare edilen vakıflar, 5 Haziran 1935 yılında yayınlanan 2762 sayılı "Vakıflar Kanunu" ile esaslı bir düzenlemeye gitmiştir.

1920'den 2762 sayılı kanun kabulüne kadar vakıflar, eski mevzuat hükümleri, bütçe kanunları ve zaman zaman çıkartılan özel kanunlarla idare edilmiştir (Öztürk 1985: 35).

Osmanlı İmparatorluğunun yükselmesine paralel olarak bir gelişme gösteren vakıflar duraklama ve gerileme dönemiyle de bir zayıflamıştır. Osmanlı'nın son döneminde meydana gelen savaşlar, tabii afetler, yangınlar vs. yanında siyasi karışıklıklar yüzünden vakıflar idaresi işlemez duruma gelmiştir. Tekkelerin kapatılması, medreselere yeni fonksiyon verilmesi ve yerlerine çağdaş okulların yapılmaya başlan-

masıyla pek çok vakıf eseri kaderine terk edilmiştir. Birçoğu da Milli Eğitim Bakanlığı'nın idaresine geçmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kurulmasından sonra dini yapıların tamamına yakını bu idarenin kontrolüne girmiştir.

19. yüzyılın sonlarında başlayan "batılılaşma" ve "yenilikçilik" hareketleri sonucunda 20. yüzyılın ilk yarısında olmak üzere İstanbul'da başlayan imar faaliyetleri kapsamında vakıf kökenli eserlerin kimliğine, sanat ve mimari değerine bakılmaksızın hatırı sayılır bir kısmı ortadan kaldırılmıştır.

Bir vakıf devleti olan Osmanlı'dan kalan kültürel miras, zamanın ve insanların tahribatına yenik düştüğünden, kuruluş ya da vakfediliş amaçlarına uygun olmayan işlemlerle tahsislerinin yapılması sonucu pek çok tarihi eser harap duruma gelmiş ve bunların satışları bile yapılmıştır.

3.3.1924 gün ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu, tüm medrese ve arsalarının Maarif Vekaleti'ne, mekteplerin ve arsalarının özel idarelere devredilmesini öngörmüştür. Maarif Vekaleti, ayrıca, mescit arsa ve enkazları ile cami ve mescid avlularındaki medreselerin de kendi Bakanlığınca satılmasını istemiştir. Buna göre, illerde Vali başkanlığında, Maarif Müdürü, Evkaf Müdürü, Hükümet Tabipleri ve Başmühendislerden oluşacak bir komisyon, yerel tespitler yapacak, bunun sonucunda 'tarihi ve bedii kıymeti olmayan' yapılar satılarak yeni okullar yaptırılacaktır. Konuya Encümen Umum Müdürlüğü'nün itirazı üzerine, durum Başvekalet'e iletilmiş, Başvekalet, 1.9.1925 gün ve 6/4115 sayılı bir yönergeyle, 'tarihi ve bedii kıymeti' yetkili makamlarca saptanacaklar dışında kalan yapıların Maarif Vekaleti ve Özel İdare'lere devredilmesini, kullanılabilir durumda olanların onarılarak kullanılmasını, hiçbir şekilde kullanılmayacak yapıların da satılmasını öngörmüştür (Madran 1996: 65).

1928 yılında İstanbul'da başlatılan çalışmalarda, 128 cami sınıflama dışı bırakılmış, daha sonra Müze Müdürlüğü bunlardan 30 tanesinin korunması gerekli eser olduğu konusunda görüş belirtmiş ve sınıflamaya alınmasını sağlamıştır (Madran 1996: 76).

1936 yılında yürürlüğe giren 2762 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 10. Maddesinde 'mimari ve tarihi değeri olan eserler satılamaz' hükmünün yer almasıyla, satılacak cami ve mescitler için Maarif Vekaleti'nden rapor alınması koşulu getirilmiş ve böylece değer içeren yapıların satılmasına

- 5 -

Cami ve mescidlerin tasnifine ve tasnif harici kalacak cami ve mescid hademesine verilecek muhassasat hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 22/XI/1935 - Sayı : 3163)

No.
2845

Kabul tarihi
15 - XI - 1935

BİRİNCİ MADDE — Evkaf umum müdürlüğünce, cami ve mescidler hakikî ihtiyaca göre tadilen tasnif ve zaman ve mekân itibarıyla birleştirilmesi kabil olan vazifeler birleştirilmek ve hizmetlerin icaplarına göre lüzum gelen nakiller yapılmak suretile hademe kadroları tesbit olunur.

Tasnif harici kalacak cami ve mescidler usul ve mevzuata göre kendilerinden başkaca istifade edilmek üzere kapatılır.

Kapatılan cami ve mescid hademesinin vazife ve tahsisatları yeni bir vazifeye tayinlerine kadar mısıf ve bunlardan yaş elli ve aynı zamanda hizmet müddeti yirmi yıl doldurmuş olanların vazife ve tahsisatları tam olarak verilir.

İKİNCİ MADDE — Evkaf umum müdürlüğü 1935 malî yılı bütçe kanununun beşinci maddesine bağlı (H) cetvelinden 1932 bütçe kanununun beşinci maddesi çıkarılmıştır.

MUVAKKAT MADDE — Birinci madde mucibince vazife ve tahsisatları yarı olarak verilmesi lâzım gelen hademenin vazife ve tahsisatları mayıs 1936 nihayetine kadar tam olarak verilmeğe devam olunur.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

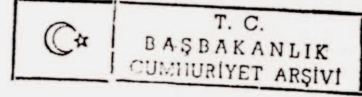
DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükmünü icraya Başvekil memurdur.

19 teşrinisani 1935

<i>Tümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	16 - XI - 1935 ve 1/287
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkere-in tarih ve numarası</i>	:	19 - XI - 1935 ve 4/1177
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 5 88,132 6 19:20,59,62:65

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR MÜDÜRLÜĞÜ

Kararname

Karar sayısı:
2

4095

Bedelleri diğer hayrata sarf edilmek üzere ilişik listede yazılı 28 cami ve mescit binası ile beş cami ve mescit arsasının ve iki tekkenin Vakıflar kanununun 10 uncu maddesine göre satılmasına izin verilmesi; Vakıflar Umu Müdürlüğünün 28/7/1936 tarih ve 189806/135 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine İora Vekilleri Heyetince 29/7/1936 da onanmıştır.

29/7/1936

REİSİCÜMHUR

K. Atatürk

Bş. V.

Y. İsmail

Ad. V.

S. Samiye

M. M. V.

K. Özalp

Da. V.

S. Kaya

Ha. V.

H. P. Aras

Ma. V.

A. Çayralı

Mf. V.

T. Arıkan

Na. V.

A. Çetinkaya

İk. V.

C. Beşer

S. İ. M. V.

H. P. Çaydony

G. İ. V.

Rana Çarhan

Zr. V. V.

C. Beşer

030 18 01 02 67 64 19

Fotoğraf 2. Bazı Vakıf Eski Eserlerinin satışı konusunda çıkan 1936 tarihli onay yazısı.

engel olunmaya çalışılmıştır. Ancak, 1945'lere kadar, bu raporu düzenleyenlerin uzman olmadığını, kararın tek kişiye bırakıldığını, daha sonra tescil edilen ve bugün bile ayakta olan birçok cami ve mescid için arsa raporu verildiğini söyleyerek, bu önlemin de çok etkili olmadığını belirtmektedir. Kimi raporlarda, satılacak camilerin değerli bölümlerinin ilgili müzeye taşındıktan sonra satılabileceği yazılmıştır. Başta camiler olmak üzere, özellikle vakıf kökenli kültür varlıklarına yönelik bu olumsuz tavırlara karşı devletin en üst kademeleri gerekli önlemleri alma çabasında olmuştur (Öztürk 1985: 486).

1930'lu yıllarda başlayan ve 1955'li yıllara kadar devam eden zaman aralığında vakıf kökenli cami, mescit, tekke, dergâh, meşrutaların ya doğrudan ya da bu yapıların kalıntılarının (taş, tuğla, kereste, kiremit, kurşun) dönemin Vakıflar idaresince satışının yapıldığı; mesken, atölye, depo olarak kiraya verildiği; bunların da gazete ilanı ile gerçekleştirildiği bilinen bir gerçektir.

15 Teşrinisani (Kasım) 1935 tarihinde kabul edilerek 22.11.1935 gün ve 3163 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2845 sayılı "cami ve mescidlerin tasnifine ve tasnif harici kalacak cami ve mescid hademesine verilecek muhassasat hakkında kanunun 1. Maddesinde Evkaf Umum Müdürlüğü'nce "...tasnif dışı tutulacak cami ve mescidler usul ve mevzuata göre kendilerinden başka istifade edilmek üzere kapatılır. ..."denilmektedir (Foto 1).

Bu yasada, cami ve mescitleri sınıflamak için çeşitli kriterler belirlenmiştir. Buna göre, herhangi bir cami ya da mescidin sınıflama dışında kalmaması için, beş vakit ibadete açık olması, cemaati olması, en yakınındaki camiden en az 500 m. uzaklıkta olması, onarım gerektirmemesi, imar durumunda sorun olmaması gibi hususlar aranmaktadır (Öztürk 1995: 478).

Evkaf Umum Müdürlüğü, Başvekalet'e hitaplı 28.01.1937 gün ve 201537 sayılı yazısında ülke genelindeki mevcut camilerin%50'sinin tasnife tabi tutulduğu ve ibadethanelerin %50 azaldığı belirtilmiştir. Aynı yazıda Gaziantep'teki 39 camiden 22'sinin kadro harici bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Özellikle 1935 yılında Vakıflar Kanunu'nda yapılan bu değişiklikle camilerin kamulaştırılarak satılması öngörülmüştü. Bu şekilde yurt çapında 950 civarında cami ve mescit şahıs ve kuruluşlara satıldı. Bazı camiler yıkıldı. O dönemde yıkılmaktan kurtulan camiler daha sonra ibadete açılırken, bazıları ise ya kaderine terk edildi ya da işyeri, han olarak kullanıldı ve halen kullanılmaya devam edenler bulunmaktadır.

1929-1946 yılları arasında özellikle de 1936 yılında Vakıflar Umum Müdürlüğü, tarihi kıymeti olmayan tekke ve mescitlerle vakfa ait arsaların bedelleri gayeye aynı olan diğer hayrata sarfedilmek üzere Vakıflar Kanunu'nun 10.

Fotoğraf 3. Ahaveyn Camii (1932)

(İstanbul Arkeoloji Müzeleri Encümeni Arşivi Dosya 212).

Maddesine göre satılması isteğine Bakanlar Kurulu Kararname ile onay verilmiştir (Foto 2).

İstanbul'da özellikle de günümüz Fatih ilçesindeki (Tarihi Yarımada) 281 cami ve mescit, eski haritalarda ve arşiv belgelerinde adları geçmesine karşın yanlış şehirleşme politikaları, bakımsızlık, tabii afetler ve sorumsuzluk nedeniyle günümüze ulaşamamıştır.

Yapılan arşiv incelemesinde, gazete ilanı ile satışı gerçekleştirilen ya da başka bir işlev için kiraya verilen vakıf eserlerinden Sinan Ağa (Tavasi Sinan Ağa) Camii (H. 953/M.1546) 1930'lu yıllarda arsa durumundayken arsanın tamamı İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü'nün Cumhuriyet Gazetesi'ne 12 Ekim 1933 tarihinde verdiği ilanın 1 Teşrinisani (Kasım) 1933 yılındaki ihalesini Halid Ziya Uşaklıgil kazanmış ve cami arsası üzerine apartmanlar inşa ettirmiştir (Akbatu 1990: 129-132).

Cumhuriyet Gazetesi'nin 26.03.1935 tarihli baskısında, Akaret Vakfiye Müdüriyeti'nin Kasımpaşa Sururi Mehmed Efendi Camii ve Aksaray Hacı Ferhad Camii arsalarının satışı ile ilgili ihale ilanı yer almıştır.

Fatih ilçesinde Yakup Ağa Camii'nin arsası, Dilek Camii'nin arsa ve taşları, Molla Ahaveyn Camii (Foto 3) meşrutası arsası, Akşemseddin Camii meşrutası arsası, İlyas Çelebi Camii arsası, Galatada Bereketzade Camii Meşrutası arsası, Pirinççi Sinan Camii (Foto 4) arsa ve taşları, Akşem-

Fotoğraf 4. Pirinççi Sinan Camii

(1949 İstanbul Arkeoloji Müzeleri Encümeni Arşivi Dosya 1040).

seddin Camii arsası, Kasımpaşa Karanlıkuyu Mescidi arsasının satışları 'Akaret Vakfiye Müdüriyeti'nden 24.11.1935 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'ne verilen ilanla duyurulmuştur (Bkz. Gazete İlanları).

Yeni Sabah Gazetesi'nin 11 Kasım 1938 tarihli baskısında, İstanbul Vakıflar Direktörlüğü'nün ilanları başlığı altında, Dıraman Tercüman Yunus Camii, Haraççı Kara Mehmet Camii altı bin lira, Silivrikapı haricinde Seyit Nizam Tekke binası on bin lira, Tavşantaşı Mektebi altı bin lira bedelle kiraya verilmek üzere arttırmalarının 15.11.1938 tarihine kadar uzatıldığı ilanı yer almaktadır (Bkz. Gazete İlanları).

16 Haziran 1942 tarihli Akşam Gazetesi'nde, Fatih Pirinççi Sinan Camii, Karagümrük Öksüz Mehmet Paşa Camii (Foto 5) arsası 1943 yılı Mayıs ayı sonuna kadar kiraya verilmek üzere ilanlarının uzatıldığı ve ihalelerinin ise 19 Haziran 1942 Cuma günü olduğu İstanbul Vakıflar Direktörlüğü ilanıyla yer almıştır (Bkz. Gazete İlanları).

Fotoğraf 5. Öksüzce Hatip Camii'ne ait iki fotoğraf (1939).

Akşam Gazetesi'nin 10.10.1946 tarihli baskısında, Sultanahmet, Cankurtaran Mahallesi'nde Kabasakal Camii arsası dört bin dört yüz yirmi beş lira, Kabasakal Camii meşrutahane arsası yüz otuz yedi lira, Koca Mustafa Paşa Yolgeçen Camii'nin taşları otuz lira, Eyüp Nişanca Nazperver Camii'nin taşları yüz elli lira fiyatla 21.10.1946 tarihinde ihaleye çıkacağı İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü ilanıyla verilmiştir (Bkz. Gazete İlanları).

Mahmutpaşa'daki Servili Mescidin satışı 24.11.1946 tarihli Akşam Gazetesi'nin sayısıyla, Nuri Efendi Dergâhı'nın (Bkz. Gazete İlanları) enkazı sekiz yüz lira fiyatla aynı gazetenin 06.01.1947 tarihli baskısında 13.3.1947 tarihinde ihaleye çıkacağı (Bkz. Gazete İlanları), 17.01.1947 tarihli baskısında Eyüp Bali Baba Camii ve Fatih Sinan Ağa Camii

*Fotoğraf 6. Kocavi mescidi (Karanlık Mescid 1941)
(İstanbul Arkeoloji Müzeleri Encümeni Arşivi Dosya 602).*

arsasının kiralanması, 31.01.1947 sayısında Aksaray Nuri Efendi Dergâhı'nın enkaz satışı ile Unkapanı Tüfenkhane Camii'nin arsa satışları ilan edilmiştir (Bkz. Gazete İlanları).

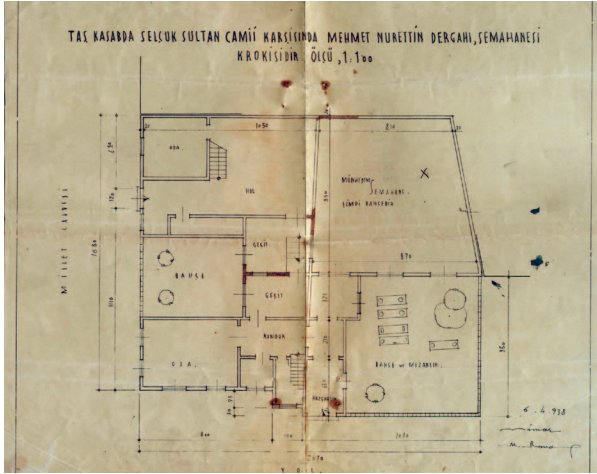
Çemberlitaş Bayram Paşa Camii'nin arsasının satışı Vatan Gazetesi'nin 02.05.1947 sayısında, Galata Bektaş Mehmed Efendi Mescidi'nin satışı Cumhuriyet Gazetesi'nin 03.09.1950 baskısıyla, Ortaköy Hacı Mahmud Efendi Mektebi Enkazının satışı ise Akşam Gazetesi'nin 26.07.1951 tarihli baskısında ilan edilmiştir (Bkz. Gazete İlanları).

Gazetelere ilan verilmeden satışı gerçekleştirilen veya kiraya verilen camilerden Çıkrıkçı Camii 1914 yılında harap durumdayken, Sultanahmet Üçler Namazgâhı Mescidi ise 1935 yılında satılmıştır. Beşiktaş Sakabaşı Mescidi ise 1936 yılında, Beyoğlu Karanlık Mescid (Karanlık Çeşme Mescidi/Hacı Ferhat Mescidi) 1937 yılında, Kızıltaş (Yusuf Rıza Efendi) Mescidi 1967 yılında kadro dışı bırakılarak, Muhasebeci Mescidi önce kiraya verilmiş, sonra yıktırılmıştır. Ahizade Mescidi, Galata Ali Paşa Mescidi 1949 yılında, Üsküdar Durbali Mescidi 1950 yılında harap durumdayken, Fatih Samatya Hatuniye Mescidi yıkıldıktan sonra arsaları satılmıştır. Öksüzce Hatip Mescidi, Şahuban Odaları Mescidi'nin 1963 yılında yanmasından sonra arsası satılmıştır.

Gazete ilanıyla satışı veya kiralanması gerçekleştirilen cami ve mescitlerin yanında yol ve imar faaliyetleri nedeniyle yıkılan camilerin sayısı hiç de az değildir. Bunun ya-

Fotoğraf 7. Kavak iskele mescidi (1959).

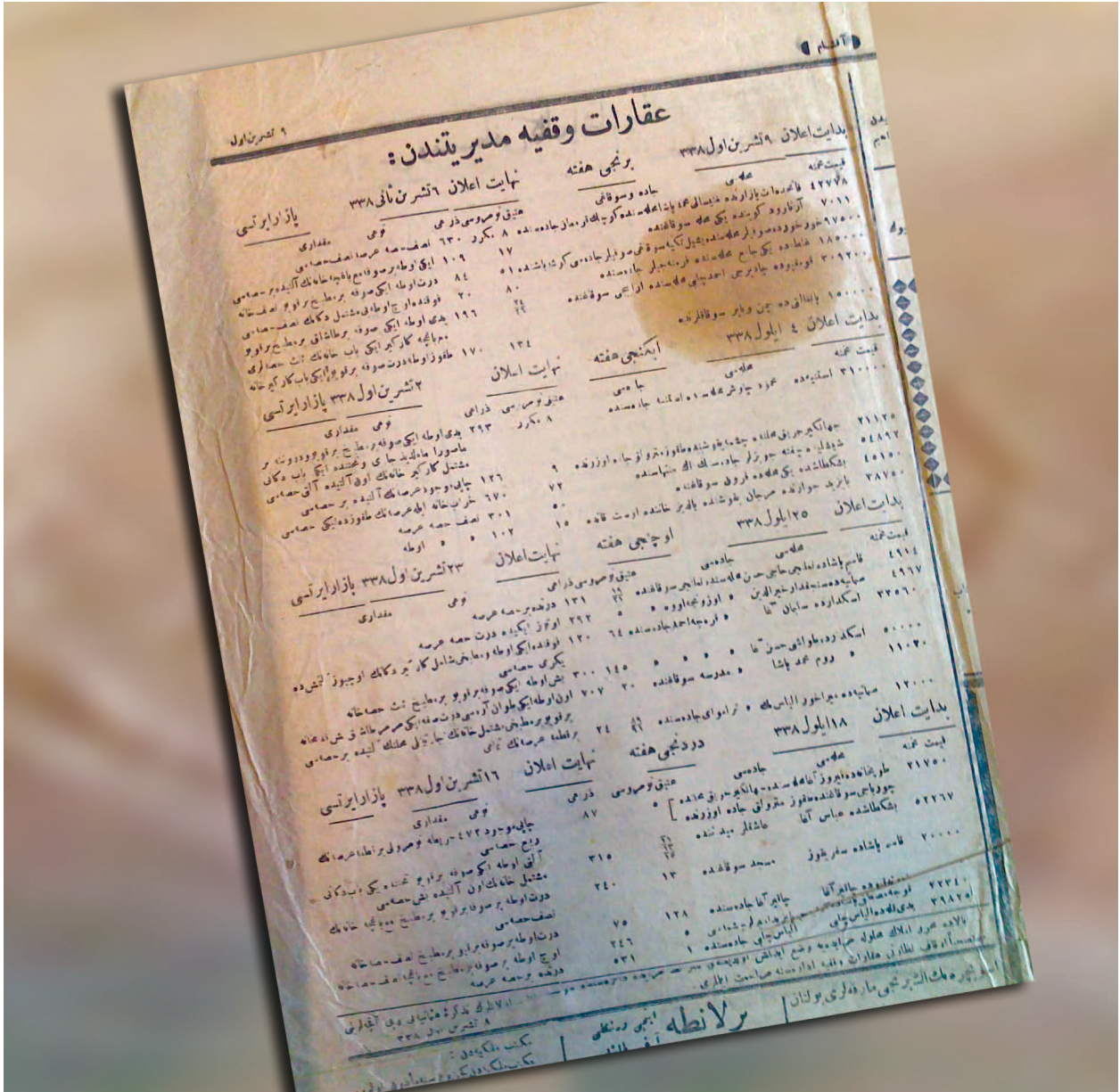

Fotoğraf 8. Mehmed Nureddin Tekkesi Planı
(İstanbul Arkeoloji Müzeleri Encümeni Arşivi, 1938 Dosya 954).

nında maili inhidam nedeniyle yıkılan camiler de mevcuttur. Örneğin Üsküdar Kavak İskelesi Mescidi ayakta iken Nafia Vekaleti'nin maili inhidam olduğu yönünde raporuyla yıkılmasını istediği mescitle ilgili Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu 'eski eser vasfı' kalmadığı gerekçesiyle 1959 yılında yıktırılmasında bir sakınca görmemiştir (Foto 7).

Yıkılan ya da yıktırılan mescit ve camilerin bir kısmı cami olarak yeniden yapılmıştır. Son dönemlerde Vakıflar Genel Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeler eliyle ve hayırsever vatandaşların desteğiyle günümüze ulaşmayan vakıf kökenli birçok mescit ve caminin yeniden ihyası, bir dönemin vakıf eserleri üzerindeki olumsuz izlerini de silmeye başlamıştır.

GAZETELER

1-Yakup Ağa Camii arsası, Dilek Camii arsası ve taşları, Molla Ahaveyn Camii, meşrutası arsası, Akşemseddin Camii, İlyas Çelebi camii satış ilanları (24.11.1935 Cumhuriyet).

İstanbul Vakıflar Direktörlüğü İlanları :

Semti ve Mahalleri	Cadde veya sokağı	No. sı	Cinsl	Muhammen aylığı	Lira Kr.
Düraman, Tercüman Yunus	Cami	28	Ev	5	00
" "	"-İsanda	50	"	5	00
Sultan Selim, Hatip Muslahattın	Çukur Bostan	53	"	5	00
Edirnekapı Hacı Muhtetin	Muhtar	22	"	10	00
" "	"	22-1	"	6	00
Tavşanlı, Soğanağa	Daltahan yokuşu	2	Mektep mahalll	6	00
Gibali, Haraççı Kara Mehmet	Üskübi		Haraççı Kara Mehmet camii	5	00
Silivrikapı haricinde Seyit Nizam	Balıklı	8	Tekke binası	10	00

Müddeti icar:
Teslimi tarihinden 931 senesi Mayıs sonuna kadar.
Etyemez, Beyazidi cedit Mihri hatun 21 -20 Ev 5 00
Müddeti icar:
Teslimi tarihinden 940 senesi mayıs sonuna kadar.

Yukarıda yazılı mahaller kiraya verilmek üzere arttırmaları uzatılmıştır. İstekiller 15 - 11 - 1938 sahi günü saat on beşe kadar Çemberlitaşta İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğünde Vakıf Akarlar kalemine gelmeleri. (3808)

2-Haraççı Kara Mehmet Camii ve Seyit Nizam Tekke Binasının satış ilanı (11 Kasım 1938 Yeni Sabah).

3-Pirinççi Sinan Camii ve Karagümruk Öksüz Mehmet Paşa Camii arsasının kiralama ilanı
(16 Haziran 1942, Akşam).

İstanbul Vakıflar Direktörlüğü İlanları

Semti ve mahallesi	Cadde veya sokağı	No. sı	Cinsl	L. K.	Muhammen aylığı
Ayvansaray, Hocaall	—	—	Hocaall camii	5	
Kadırga, Bostanall	Cami yanında	29	Oda	2 50	
Fatih, Hocaahrettin	Yediemirler	—	Pirinççi	5	
			Sinan ca- mii yeri		
Karagümruk, Karabağ	Melek hoca	46	Öksüz Meh- metpaşa ca- mii arsası	6	

Yukarıda yazılı mahaller 943 senesi Mayıs sonuna kadar kiraya verilmek üzere ilanları uzatılmıştır. İhaleleri 19 Haziran 942 cuma günü saat onbeştedir. İstekiller Çemberlitaşta İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğünde Vakıf Akarlar kalemine gelmeleri. (6362)

Kadıköy Vakıflar Direktörlüğü İlanları

4-Sultanahmet Kabasakal Camii, Eyüp Nazıperver Camii taşları ve Kocamustafa Paşa Yolgeçen Camii taşlarının satış ilanı (10 Ekim 1946 akşam).

İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü İlanları

Sultanahmet Cankurtaran mahallesi Karacehennem sokağında eski 63 kapı 66 ada, 47 parsel sayılı Kabasakal camii arsası muhammen kıymeti. (4425) lira pey parası. (332) lira (993 H.)

Sultanahmet Cankurtaran mahallesi Karacehennem sokağında eski 4 kapı, 66 ada, 46 parsel sayılı Kabasakal camii meşrutahane arsası. Muhammen kıymeti. (400) lira. pey parası (30) lira. (993/1 H.)

Sultanahmet Cankurtaran mahallesi Karacehennem sokağında eski 4 kapı, 66 ada, 89 parsel sayılı Kabasakal camii meşrutahane arsası muhammen kıymeti. (137) lira (50) kuruş pey parası (10) lira. (993/2 H.)

Kocamustafapaşada Arabacı Beyazıt mahallesinin Sahselde sokağında 33 No. lu evin karşısındaki arsada bulunan Hekimoğlu Alipaşa caddesindeki 202 sayılı Yolgeçen camii'nin taşları muhammen kıymeti (30) lira, pey parası (2) lira (329 H.)

Eyüpte Nişancı Mehmetpaşa mahallesinin münhedim ve enkaz halinde bulunan Nazıperver camii taşları, muhammen kıymeti (150) lira, pey parası (11) lira, (1318 H.)

Mercanda Çakmakçılarda Valde han orta kapı üst katta 93 sayılı ve (105.50) metre kare kâğır odanın tamamı muhammen kıymeti, (4523) lira (94) kuruş, pey parası (339) lira (7501)

Fatihte Hasanhalife mahallesinin Muhtarhüsnü sokağında eski 27 mükerrer yeni 16 kapı sayılı arsanın tamamı. Muhammen kıymeti (1252) lira (70) kuruş pey parası (94) lira (4987)

Yedikulede İmrahoriyyasbey mahalle ve caddesinde yeni 123/1 taj 119 kapı 1252 ada, 20 parsel sayılı arsana 1/3 payı muhammen kıymeti (352) lira (69) kuruş, pey parası (26) lira (7693)

Yukarıda yazılı taşınmaz mallar satılmak üzere açık arttırmaya çıkarılmıştır.

İhalesi 21. 10. 946 pazartesi günü saat 15 de yapılacağından isteklilerin nüfus ve ikametgâh vesikalarile belli gün ve saatten önce İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü Mahlûlât bürosuna gelmeleri. (12946)

5-Nuri Efendi Dergâhının enkazının satış ilanı
(6 Ocak 1947 Akşam).

İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü İlanları

Aksaray civarında Keçihatun mahallesinin Millet caddesinde 195 sayılı Mülga Nuri efendi Dergâhının enkazı. (Şartnamesine göre) muhammen kıymeti (800) lira. Pey parası (60) lira. (D:198)

Yukarıda yazılı taşınmaz malın enkazı 13/3/947 perşembe gününe kadar pazarlıkla satılacağından isteklilerin nüfus ve ikametgâh vesikalarile belli gün ve saatten önce İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü Mahlûlât Bürosuna gelmeleri. (2784)

İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü İlanları

Fatih'te Hüsambey mahallesinin Büyükkaraman sokağında 68 kapı 2174 ada, 23 parsel sayılı ve 21 metre kare arsanın tamamı muhammen kıymeti (429) lira (50) kuruş pey parası (33) lira. (7730)

Aksaray'da Muratpaşa mahallesinin Sofular sokağında 24 kapı, 1094 ada, 17 parsel sayılı 3705 metre kare kuyu ve kulübeyi müstamil bostanın 8/15 payı muhammen kıymeti (10859) lira (25) kuruş pey parası (815) lira (7625)

Kocamustafapaşa'da Arabacıbeyazıt mahallesinin Şahselde sokağında 32 No. lu evin karşısındaki arsada bulunan Hekimoğlualipaşa caddesindeki 202 sayılı Yolgeçen caminin taşları muhammen kıymeti (30) lira pey parası (2) lira (25) kuruş. (329 H.)

Eyüp'de Nişancı Mehmetpaşa mahallesinin münhedim ve enkaz halinde bulunan Nazıperver camii taşları (temeller hariç) muhammen kıymeti (150) lira pey parası (11) lira (25) kuruş. (1318 H.)

Yukarıda yazılı taşınmaz mallar satılmak üzere açık arttırmaya çıkarılmıştır

İhalesi 21/1/1947 salı günü saat 15 de yapılacağından isteklilerin nüfus ve ikametgâh vesikaları ile belli gün ve saatten önce İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü Mahlûlât Bürosuna gelmeleri. 105

6-Eyüp Nazıperver Camii taşları ve Kocamustafa Paşa Yolgeçen Camii taşlarının satış ilanı (17 Ocak 1947 Akşam).

7-Eyüp Nazıperver Camii taşları ve Kocamustafa Paşa Yolgeçen Camii taşlarının satış ilanının on gün arttırıldığı ilanı (26 Ocak 1947 Akşam).

İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü İlanları

Aksaray Muratpaşa mahallesinin Sofular sokağında 24 kapı, 1094 ada, 17 parsel sayılı 3705 metre kare kuyu ve kulübeyi müstamil bostanın 8/15 payı, muhammen kıymeti (10859) lira (25) kuruş, pey parası (815) lira (7625).

Kocamustafapaşada Arabacı Beyazıt mahallesinin Şahselde sokağında 32 No. lu evin karşısındaki arsada bulunan Hekimoğlu Alipaşa caddesindeki 202 sayılı Yolgeçen caminin taşları muhammen kıymeti (30) lira pey parası (2) lira (25) kuruş. (329 H.)

Eyüpte Nişancı Mehmetpaşa mahallesinin münhedim ve enkaz halinde bulunan Nazıperver camii taşları (temeller hariç) muhammen kıymeti (150) lira, pey parası (11) lira (25) kuruş. (1318 H.)

Yukarıda yazılı taşınmaz malların atılması 10 gün müddetle uzatılmıştır.

İhalesi 12.947 cumartesi günü saat 11 de yapılacağından isteklilerin nüfus ve ikametgâh vesikaları ile belli gün ve saatten önce İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü Mahlûlât Bürosuna gelmeleri. (946)

İst. Lv. Amirliği Askeri Kıtaat İlanları

İhale gününde... pite ve ilk temine... komisyon müracaatları. (396)

İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü İlanları

Unkapanında Haraçkaramahmet mahallesinin eski Fener yeni Abdülzelpaşa caddesinde 39 kapı, 1032 ada, 32 parsel sayılı 50 metre kare Tüfekhane camii arsası muhammen kıymeti (5000) lira pey parası (375) lira (1193.351)

Aksaray civarında Keçihatun mahallesinin Millet caddesinde 195 Selçuksultan sokağında 1 sayılı Mülga Nuri efendi dergâhının enkazı (şartnamesine göre) muhammen kıymeti (2000) lira pey parası (150) lira (198)

Yukarıda yazılı taşınmaz mallar satılmak üzere açık arttırmaya çıkarılmıştır.

İhalesi 3/2/1947 pazartesi günü saat 15 de yapılacağından isteklilerin nüfus ve ikametgâh vesikaları ile belli gün ve saatten önce İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü Mahlûlât Bürosuna gelmeleri. (836)

8-Nuri Efendi Dergâhının Enkazının Satış İlanı (31 Ocak 1947 Akşam).

9-Hacı Mehmet Efendi Mektebi enkazının satış ilanı (Akşam gazetesi 26.07.1951)

İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü İlanları

Ortaköy mahallesinin Büyükkuyu sokağında 8 kapı ve 50 ada 6 parsel numaralı Gidiş Müdürü Hacı Mahmut efendi vakfından Hacı Mahmut efendi mescidi itfalsalinde kâim Hacı Mahmut mektebi enkazı.

Muhammen kıymeti (1000) lira pey parası (75) lira. D. 1298 H.

Yukarıda yazılı enkaz mevcut şartlar dairesinde satılmak üzere açık arttırmaya çıkarılmıştır.

İhalesi 10/8/1951 cuma günü saat 15 de yapılacağından isteklilerin nüfus ve ikametgâh vesikaları ile belli gün ve saatten önce İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü Mahlûlât Bürosuna

KAYNAKÇA

- Akbatu, Şinasi, 1990 İstanbul'un Kaybolan Camilerinden Sinan Ağa Camii- Tahtaminare Camii, *Vakıflar Dergisi*, S.XI, Ankara, s.129-132.
- Akozan, Feridun, 1977 *Türkiye'de Tarihi Anıtları Koruma Teşkilatı ve Kanunlar*, DGSA Y. Mim. Böl. Rölöve ve Restorasyon Kürsüsü Yayını (4), İstanbul.
- Barkan, Ömer Lütfi/E.H.Ayverdi, 1970 *İstanbul Vakıflar Tahrir Defteri 953 (1546) Tarihli*, İstanbul: Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü Yay.
- Canatar, Mehmet, 2004 *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 1009 (1600) Tarihli*, İstanbul: Fetih Cemiyeti Yay.
- Çal, Halit, 1990 Türkiye'de Cumhuriyet Devri Taşınmaz Eski Eser Tahribatı ve Sebepleri, *A.Ü.D.T.C.F. Dergisi*, C.34, S.1-2, Ankara, s.353-378.
- Eyice, Semavi, 1972 İstanbul'un Ortadan Kalkan Bazı Tarihi Eserleri 1, *Tarih Dergisi*, S.XXVI, İstanbul, s.152-158.
- Eyice, Semavi, 1984 Vakıf Eserleri Hakkında Bazı Düşünceler, *Vakıflar Dergisi*, Ankara:Vakıflar Başmüdürlüğü Yay., s.25-27.
- Gülekli, Nurettin Can, 1948 *Eski Eserler ve Müzelerle İlgili Kanun Nizamname ve Emirler*, Ankara Milli Eğitim Basımevi.
- Madran, Emre, 1996 Cumhuriyetin İlk Otuz Yılında (1920-1950) Koruma Alanının Örgütlenmesi-I, *ODTÜ MFD*. S.16.1-2, Ankara, s.59-97.
- Madran, Emre, 1997 Cumhuriyetin İlk Otuz Yılında (1920-1950) Koruma Alanının Örgütlenmesi-II, *ODTÜ MFD*. S.17.1-2, Ankara, s.75-97.
- Öztürk, Nazif, 1983 *Menşei ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar*, Ankara: VGM Yayını.
- Öztürk, Nazif, 1985 Evkaf-ı Hümayun Nezaretinin Kuruluş Tarihi ve Nazırların Hal Tercümeleleri, *Vakıflar Dergisi*, S.XIX, Ankara.
- Öztürk, Nazif, 1986 Vakıfların İdaresi ve Teşkilat Yapısı Üzerine Düşünceler, 1. *Vakıf Şurası*, 3-5 Aralık 1985, Ankara: Elif Matbaacılık, s.43-55.
- Öztürk, Nazif, 1995 *Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, Yayın No: 144, İlmî Eserler Serisi: 34.

Gazeteler/Arşivler

Akşam Gazetesi; 16 Haziran 1942, 10.10.1946, 06.01.1947, 31.01.1947 günlük sayıları

Cumhuriyet Gazetesi; 26.03.1935, 24.11.1935, 12.10.1933 günlük sayıları

Vatan Gazetesi; 02.05.1947, 26.07.1951 günlük sayıları

Yeni Sabah Gazetesi; 11.11.1938, 15.11.1938 günlük sayıları

Arşiv

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Encümeni Arşivi

İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi

İstanbul VI Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi

Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul 1 Bölge Müdürlüğü Arşivi